

Briuselis, 2023 m. kovo 27 d.
(OR. en)

7808/23

Tarpinstitucinės bylos:
2021/0424(COD)
2021/0425(COD)

ENER 155
ENV 304
CLIMA 158
IND 147
RECH 111
COMPET 264
ECOFIN 281
CODEC 475

PRANEŠIMAS

nuo: Nuolatinių atstovų komiteto (COREPER I)

kam: Tarybai

Komisijos dok. Nr.: 15111/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1
15096/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1

Dalykas: Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl dujų iš
atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų
bendrųjų taisyklių (nauja redakcija)

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl dujų iš
atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų
(nauja redakcija)

– Bendras požiūris

I. IVADAS

1. 2021 m. gruodžio 15 d. Komisija pateikė pasiūlymus dėl Direktyvos dėl dujų iš
atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų bendrųjų
taisyklių ir dėl Reglamento dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir
vandenilio vidaus rinkų (Dujų dokumentų rinkinys), sudarančius naują dujų rinkų
dekarbonizavimo, vandenilio naudojimo skatinimo ir išmetamo metano kiekio mažinimo ES
sistemą.

2. Vandenilio ir dujų rinkų dekarbonizavimo dokumentų rinkiniu siekiama sudaryti sąlygas dekarbonizuoti gamtinių dujų vartojimą sukuriant specialios vandenilio infrastruktūros bei rinkų ir integruoto tinklų planavimo reguliavimo sistemą. Juo taip pat nustatomos vartotojams skirtos taisyklės ir didinamas tiekimo saugumas.

II. DABARTINĖ PADĖTIS

1. 2022 m. liepos mėn. pirmininkavusi Čekija Energetikos darbo grupėje pradėjo derybas dėl šių pasiūlymų; jos buvo tęsiamos 2023 m. pirmą ketvirtį pirmininkaujant Švedijai. Remdamasi šiomis diskusijomis, pirmininkaujanti valstybė narė pateikė po 7 peržiūrėtas reglamento ir direktyvos redakcijas.
2. Pasiūlymai taip pat buvo aptarti 2022 m. spalio 25 d. Liuksemburge įvykusiame TTE tarybos (energetika) posėdyje, kuriame daugiausia dėmesio skirta vandenilio rinkų plėtojimui, tarifų nuolaidoms vandeniliui, dujoms iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies pėdsako dujoms ir vandenilio įmaišymui į gamtinių dujų sistemą. Ministrai pirmininkaujančiai valstybei narei pateikė politines gaires ir nustatė tolesnio darbo kryptį.
3. Dabartinė 7-oji peržiūrėta redakcija, išdėstyta dokumentuose 7556/23 ir 7557/23, turėtų būti bendro požiūrio pagrindas. Naujas tekstas pažymėtas **paryškintuoju šriftu**, o išbrauktas tekstas pažymėtas simboliu [...].

III. DARBAS EUROPOS PARLAMENTE IR KITOSE SAJUNGOS ISTAIGOSE

1. Europos Parlamente už abu dokumentus atsakingas Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komitetas (ITRE). Už reglamentą atsakingu pranešėju paskirtas EP narys Jerzy Buzekas (EPP, Lenkija), už direktyvą – EP narys Jensas Geieris (S&D, Vokietija). Parlamentas abu pranešimus priėmė 2023 m. vasario 16 d.
2. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nuomonę dėl pasiūlymo priėmė 2022 m. gegužės 19 d., o Europos regionų komitetas nuomonę pateikė 2022 m. spalio 12 d.

IV. PIRMININKAUJANČIOS VALSTYBĖS NARĖS KOMPROMISINIO PASIŪLYMO PAGRINDINIAI ELEMENTAI

1. Valstybės narės pritarė tam, kaip rengiant septynias abiejų pasiūlymų peržiūrėtas redakcijas buvo atsižvelgta į TTE įvykusius politinius debatus ir diskusijas Energetikos darbo grupėje.
2. Svarbiausi pakeitimai gali būti apibendrinti taip:

Dėl reglamento:

- a) 3 straipsnyje, kalbant apie rinkos principus, paaiškinta, kad toje pačioje įleidimo ir išleidimo sistemoje veikiančios įmonės galės keistis dujomis virtualiuosiuose prekybos taškuose arba fiziškai sujungimo taškuose.
- b) 5 straipsnio 6 dalyje, 7 straipsnio 7 dalyje ir 70a konstatuojamojoje dalyje nustatyta nauja išimtis, pagal kurią valstybėms narėms leidžiama imtis proporcingų priemonių, kad būtų laikinai apriboti pavienių tinklo naudotojų išankstiniai siūlymai įleidimo taškuose ir SGD terminaluose įsigyti iš Rusijos Federacijos ir Baltarusijos tiekiamų pajėgumų.
- c) Kalbant apie laikymo sistemos operatorių sertifikavimą, į naują 13b straipsnį įtrauktas tekstas iš 2022 m. birželio mėn. priimto Reglamento dėl dujų laikymo. Be to, 15 straipsnis papildytas nauja 3 dalimi dėl 100 % pajėgumu grindžiamų perdavimo ir skirstymo tarifų nuolaidos taikymo požeminėms dujų saugykloms ir SGD įrenginiams.
- d) 16 straipsnyje diferencijuojamos tarifų nuolaidos, taikomos gamtinių dujų sistemoje esančioms dujoms iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms – atitinkamai 100 % ir 75 %. Numatyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos gali nuspręsti netaikyti nuolaidų arba jas sumažinti – tokiu būdu atsižvelgta į susirūpinimą, kylantį valstybėms narėms, energijos rūšių derinyje turinčioms arba numatančioms turėti didelę dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir (arba) mažo anglies dioksido pėdsako dujų dalį, arba į galimą susirūpinimą dėl potencialaus poveikio tarpvalstybiniais srautams.

- e) 19 straipsnis dėl tarpvalstybinio dujų kokybės koordinavimo gamtinių dujų sistemoje dabar įmaišytam vandeniliui taikomas tik tuo atveju, jei į gamtinių dujų sistemą įmaišyto vandenilio kiekis neviršija 2 procentų tūrio. Spręsdamos ginčus dėl tarpvalstybinių srautų apribojimų, kuriuos nulėmė vandenilio įmaišymo į gamtinių dujų sistemą skirtumai, atitinkamos nacionalinės reguliavimo institucijos galės priimti bendrus suderintus sprendimus. Toks sprendimas atspindi kelių valstybių narių skeptišką požiūrį į įmaišymą, kartu vis dėlto užtikrinant nekliudomus tarpvalstybinius dujų srautus. Reglamento tikslas – ES lygmeniu išlaikyti suderintą požiūrį į dujų kokybę, įskaitant deguonies kiekį ir įmaišymą.
- f) 20b straipsnyje dėl bendrųjų specifikacijų dėl biometano paaiškinta to straipsnio taikymo sritis.
- g) Kalbant apie 67 straipsnį (Reglamento dėl energijos tiekimo saugumo pakeitimai), buvo nuspręsta, kad įvairios nuostatos yra pasenusios, todėl jos buvo išbrauktos. Jos buvo parengtos prieš energetikos krizę ir nuo to laiko tapo nereikalingos dėl skubiai priimto Tarybos reglamento dėl solidarumo didinimo geriau koordinuojant dujų pirkimą, nustatant patikimus lyginamuosius kainų indeksus ir tarpvalstybinius dujų mainus, taip pat dėl Komisijos darbo, susijusio su dujų pirkimo platforma. Be to, daugelis delegacijų laikėsi nuomonės, kad dėl tebesitęsiančios krizės dar neatėjo metas išsamiai keisti teisės aktus dėl tiekimo saugumo.

Dėl direktyvos:

- a) Naujose 35a ir 36a konstatuojamosiose dalyse tiksliau nurodomi atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijų (pagal Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą) ir piliečių energetikos bendrijų (pagal Dujų direktyvą) panašumai ir skirtumai.
- b) 70 konstatuojamoji dalis buvo patikslinta siekiant užtikrinti, kad 63 straipsnyje įtvirtintos vandenilio sektoriui skirtos horizontalaus veiklos rūšių atskyrimo nuostatos nereikštų valdymo funkcinio atskyrimo arba vadovybės ar darbuotojų atskyrimo ir taip būtų galima visiškai išlaikyti tinklo operatorių sinergiją, pavyzdžiui, dalijantis paslaugomis ir valdymo struktūromis.
- c) Dėl 2 straipsnyje pateiktų apibrėžčių:
 - Kalbant apie 10–12 punktuose pateiktas terminų, susijusių su mažo anglies dioksido pėdsaku, apibrėžtis, reaguojant į valstybių narių pareikštą susirūpinimą dėl to, kad šios apibrėžtys yra nepakankamai tikslios, kiek tai susiję su 70 % išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo riba, įtraukta lyginamojo iškastinio kuro vertė (kaip nustatyta Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje).
 - 53 punkte pateikta termino „įleidimo ir išleidimo sistema“ apibrėžtis buvo iš esmės pakeista siekiant suteikti daugiau aiškumo dėl prieigos prie gamybos vietų ir PSO bei SSO vaidmens.
- d) Reaguojant į valstybių narių prašymus dėl valstybės intervencijos nustatant kainą gamtinių dujų krizės atveju, įtrauktas naujas 4a straipsnis.
- e) 8 straipsnyje nurodyta, kad valstybės narės, sertifikuodamos dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujas, reikalaus, kad ūkinės veiklos vykdytojai laikytųsi Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje nustatytų tvarumo ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijų.

f) Dėl vartotojų apsaugos nuostatų:

- 11 straipsnyje paaiškinta, kad susietųjų pasiūlymų atveju vartotojai galės nutraukti atskiras pagal sutartį teikiamas paslaugas ir kad jie galės per trumpą laiką nutraukti dujų tiekimo sutartis.
- Įtrauktas naujas 11a straipsnis, kuriuo siekiama nustatyti pakankamas vartotojų apsaugos taisykles laipsniško gamtinių dujų atsisakymo atveju. Taip pat buvo patikslinta, kad reikėtų atsižvelgti į pažeidžiamų arba energijos nepriteklių patiriančių vartotojų poreikius.
- Valstybėms narėms buvo suteikta lankstumo, kiek tai susiję su 14 straipsnyje numatytų piliečių energetikos bendrijų steigimu. Taip pat buvo akcentuotas šių bendrijų vietos aspektas. Be to, siekiant pabrėžti namų ūkio vartotojų vaidmenį, jiems skiriama ne mažiau kaip 15 % balsavimo teisių.
- 15 straipsnyje paaiškinta, kokiems vartotojams turėtų būti suteikta galimybė gauti elektronines sąskaitas ir sąskaitų informaciją.
- 17 straipsnis (kaip ir 16 straipsnis dėl gamtinių dujų) buvo papildytas nuostata, kuria valstybėms narėms suteikiama galimybė susieti pareigą įdiegti išmaniąją apskaitos sistemą vandenilio sistemoje su sąnaudų ir naudos analize.
- 20 straipsnyje pasiūlyta įtraukti paaiškinimą, kad valstybės narės galėtų netaikyti reikalavimo turėti įprastinį gamtinių dujų skaitiklį namų ūkių vartotojams, kurie nenaudoja dujų šildymui. Šios išimties taikymas taip pat buvo išplėstas įtraukiant pastatus, kuriuose dauguma taip dujas naudojančių vartotojų yra namų ūkiai.

- g) Komisijos pasiūlymo 31 straipsnyje buvo numatytas vandenilio rinkų plėtros etapas iki 2030 m., po kurio būtų taikomos išsamesnės taisyklės. Tačiau vandenilio rinkos modelio elementų atveju pereinamasis etapas buvo pratęstas iki 2035 m. pabaigos, siekiant atsižvelgti į susirūpinimą dėl to, kad vandenilio rinka iki 2030 m. nebus pakankamai brandi, kad būtų galima įgyvendinti reguliuojamą trečiųjų šalių prieigą. Nustatant griežtą datą, palyginti su peržiūros mechanizmu, taip pat padidėtų nuspėjamumas suinteresuotiesiems subjektams.
- h) 32 straipsnyje valstybės narės iš esmės privalo užtikrinti, kad būtų įgyvendinta derybinės trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio terminalų sistema. Tačiau valstybėms narėms suteikta lankstumo: jos taip pat gali nuspręsti taikyti reguliuojamą trečiųjų šalių prieigą prie tų terminalų.
- i) 34 straipsnis dėl atsisakymo suteikti prieigą ir leisti prisijungti buvo išplėstas įtraukiant nuostatą, kad valstybės narės galėtų leisti PSO arba SSO atsisakyti suteikti prieigą (arba atjungti), kad būtų užtikrintas reikalavimų laikymasis siekiant įgyvendinti ES klimato teisės akte nustatytą poveikio klimatui neutralumo tikslą.
- j) 46 straipsnio 2 dalis buvo iš dalies pakeista siekiant suteikti valstybėms narėms veiksmų laisvę priskirti atsakomybę už tarpvalstybinių jungčių statybą tik tam tikriems vandenilio tinklo operatoriams.
- k) 47 straipsnis dėl nuostatų, leidžiančių nukrypti nuo kai kurių pareigų, taikomų esamiems vandenilio tinklams, buvo iš dalies pakeistas, visų pirma išbraukiant nukrypti leidžiančių nuostatų taikymo terminą ir įtraukiant rinkos tyrimą, kad nacionalinė reguliavimo institucija galėtų nuspręsti, kada nukrypti leidžianti nuostata turėtų nustoti galioti.

- l) 48 straipsnis dėl geografiškai ribotų vandenilio tinklų buvo išplėstas, kad izoliuotiems ar skirstomojo pobūdžio tinklams būtų suteikta galimybė nukrypti nuo tam tikrų pareigų, sukuriant panašią sistemą kaip ir dujų skirstymo tinklų atveju. Įtraukta nauja sąlyga, pakeičianti „vieną tinklo jungtį“. Geriau apibrėžta nacionalinių reguliavimo institucijų galimybė atšaukti nukrypti leidžiančią nuostatą.
- m) Aiškiau išdėstytas 49 straipsnis dėl vandenilio jungčių su trečiosiomis valstybėmis. Patikslintoje redakcijoje nurodyta, kad prieš eksploatuodamos tokią jungtį arba prieš būdamos prijungtos valstybės narės privalo sudaryti tarptautinius susitarimus arba tarpvyriausybinių susitarimą pagal 82 straipsnį.
- n) Kalbant apie vandenilio tinklo plėtros ataskaitų teikimą, kompromisiniame tekste valstybėms narėms suteikiama lankstumo: galimybė taikyti 52 arba 51 straipsnį teikiant vandenilio tinklo infrastruktūros, kurią jos siekia sukurti, apžvalgas.
- o) 53 straipsnio dėl tarpvalstybinės vandenilio infrastruktūros finansavimo kompromisiniame tekste nurodyta, kad vandenilio jungčių projektai, išskyrus bendro intereso projektus, turi padengti savo išlaidas ir gali būti finansuojami naudojant tarifų sistemą. Tokių projektų vykdytojai taip pat gali parengti projekto planą, įskaitant prašymą dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo. Atitinkamai iš dalies pakeistas reglamento 6 straipsnis.

- p) 62 straipsnyje pagal pirminius Komisijos pasiūlymus dėl vertikalios vandenilio tinklo operatorių veiklos rūšių atskyrimo numatyta, kad nepriklausomų perdavimo operatorių (NPO) veiklos atskyrimo modelis nustos galioti ne vėliau kaip 2030 m. pabaigoje, o nepriklausomų sistemos operatorių (NSO) ir NPO modeliais bus galima naudotis tik vandenilio tinklų, kurie dujų dokumentų rinkinio įsigaliojimo metu priklausė vertikaliai integruotai įmonei, atveju.

Kaip pagrindinis veiklos atskyrimo modelis išlaikytas nuosavybės atskyrimo modelis; tačiau 62 straipsnio 4 dalis performuluota siekiant suteikti daugiau lankstumo, kiek tai susiję su subjekto, veikiančio kaip integruotas vandenilio tinklo operatorius, paskyrimu pagal NPO taisykles. Vandenilio tinklo operatoriai taip pat gali naudotis nukrypti leidžiančiomis nuostatomis, taikomomis esamiems vandenilio tinklams ir geografiškai ribotiems vandenilio tinklams (47 ir 48 straipsniai); jų taikymas buvo supaprastintas.

- q) 80 straipsnis buvo pakeistas, kad būtų iš dalies pakeistos aplinkybės, kuriomis valstybės narės, kurios nėra tiesiogiai prijungtos prie bet kurios kitos valstybės narės jungtinės sistemos, gali nukrypti nuo konkrečių direktyvos nuostatų. Į tą patį straipsnį įtraukta nuostata, kuria Liuksemburgui leidžiama nukrypti nuo veiklos rūšių atskyrimo reikalavimų, kad būtų atsižvelgta į jo dabartinę dujų ir elektros energijos rinkų reguliavimo sistemą. Naujame 80a straipsnyje dėl specifinių Estijos, Latvijos ir Lietuvos aplinkybių numatyta papildoma nukrypti leidžianti nuostata.

V. IŠVADOS

1. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, Tarybos prašoma išnagrinėti dokumentuose 7556/23 ir 7557/23 išdėstytą pirmininkaujančios valstybės narės kompromisinį tekstą, apsvarstyti visus delegacijų iškeltus likusius neišspręstus klausimus ir pasiekti susitarimą dėl Tarybos bendro požiūrio rengiantis būsimoms deryboms su Europos Parlamentu.